

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

ЗЕРНИЦЬКА Крістіна, здобувач вищої освіти спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Досліджено проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств та запропоновано шляхи його вдосконалення.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, підприємства, аналіз, управління, фінансовий результат.

Нестабільна економічна ситуація під час воєнного стану в Україні суттєво вплинула на роботу вітчизняних компаній навіть у відносно безпечних регіонах країни. Втрата виробничих зв'язків, споживчих ринків і сировини, а також кваліфікованого персоналу безпосередньо вплине на договірні відносини, оскільки боржник не може належним чином виконувати свої зобов'язання за узгодженими договорами. Усе це призводить до проблем із фінансовою стійкістю вітчизняних компаній та потребує ефективних управлінських рішень, переважно з боргових питань [1].

За своєю суттю, згідно з НП(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість", дебіторська заборгованість являє собою суму заборгованості дебіторів підприємству на певну дату та визнається активом, якщо існує ймовірність отримання суб'єктом господарювання майбутніх економічних вигід, а також її сума може бути достовірно визнаною [2].

Управління дебіторською заборгованістю – важливе завдання сучасного бізнесу, тому визначення її розміру, складу, структури та динаміки, а також виявлення впливу змін у розрахункових операціях на фінансовий стан підприємства є основною ціллю її аналізу. Через несприятливу кон'юнктуру об'єктивна її величина відіграє важливу роль у забезпеченні ліквідності та фінансової стійкості підприємства.

Сума дебіторської заборгованості безпосередньо залежить від умов розрахунків з клієнтами. Показники ділової активності, зокрема і у частині дебіторської заборгованості, відображають ефективність ведення господарської діяльності [3].

Останнім часом спостерігається негативна тенденція зростання дебіторської заборгованості на українських підприємствах. Це змушує задуматися про необхідність запровадження інструментів управління дебіторською заборгованістю, оскільки таке зростання підвищує ризик несплати боргів вчасно та ризик списання безнадійних боргів у витрати звітного періоду, що впливає на результати діяльності підприємства та може спровокувати складнощі з вчасною оплатою кредиторської заборгованості та створити ризики банкрутства українських компаній, що значно знизить їхню привабливість для інвесторів [4].

Критичний аналіз практики бухгалтерського обліку вітчизняних компаній дозволяє виділити такі основні проблеми, пов'язані з дебіторською заборгованістю: 1) відсутність узгодження вітчизняного та міжнародного нормативно-правового регулювання дебіторської заборгованості; 2) відсутність чіткої класифікації боргу; 3) недостатньо продумана робота з партнерами при підписанні договорів, особливо щодо умов та строків погашення зобов'язань боржника; 4) відсутність аналізу боргу, особливо довгострокового; 5) обліковою політикою підприємства не передбачено методик визначення резерву безнадійної заборгованості; 6) відсутність чіткого алгоритму роботи з дебіторською заборгованістю, особливо простроченою на рівні підприємства [1].

На підприємствах значної уваги потребує питання вдосконалення обліку дебіторської заборгованості через ефективну систему управління, яка безпосередньо впливає на рівень прибутковості бізнесу. Для досягнення цієї мети необхідно застосувати наступні заходи: – визначити основні критерії торговельного кредиту; – контролювати рівень заборгованості; – дебіторську заборгованість класифікувати за видами; – досліджувати основні групи споживачів, яких не варто втрачати; – проводити періодичний аналіз боржників; – визначити групи контрагентів (неплатників), які не відповідають вимогам і яким необхідно подати термінові вимоги щодо погашення; – визначити типи активів, які можуть спричинити борг; – використовувати сучасні методи управління боргом [5].

Слід зазначити, що ефективне управління дебіторською заборгованістю безпосередньо залежить не тільки від її кількісного аналізу, а й від якісного, на підставі якого чітко розуміється за яким видом продукції (товарів, робіт, послуг) виникає найбільша її величина. Крім того, ефективна система управління підприємством вимагає виявлення загроз і ризиків, визначення частини дебіторської заборгованості у загальній величині оборотних активів підприємства, її середнього значення та розподіл за строками погашення.

Грамотно вибудована політика управління дебіторською заборгованістю дозволяє збільшити обсяги реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), встановити довгострокові господарські зв'язки, збільшити дохід, зберігаючи ліквідність і платоспроможність підприємства, зменшити рівень операційного ризику та підвищити фінансову безпеку [3,6].

Отже, аналіз дебіторської заборгованості є важливою складовою фінансового управління підприємством. Він є необхідним для забезпечення фінансової стабільності та успішного функціонування підприємства, допомагає зменшити ризики неплатоспроможності клієнтів, збільшити ліквідність та забезпечити стабільний грошовий потік. Тому рекомендується регулярно проводити аналіз дебіторської заборгованості та вживати заходи для її оптимізації.

Література:

1. Жовтобрюх М.Б., Гевлич Л.Л. Проблеми організації ефективного управління дебіторською заборгованістю вітчизняного підприємства. URL: <file:///C:/Users/DELL/Downloads/12844-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-25531-1-10-20221130.pdf> (дата звернення: 29.09.2023).
2. Верховна Рада України: Про затвердження національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 29.09.2023).
3. Степаненко О.І., Дубовик М.Ф. Аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства // Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37945/Dub_2022_2.pdf (дата звернення: 29.09.2023).

4. Бардадим М.В., Свічкач Н.М. Облік та управління дебіторською заборгованістю для зміцнення фінансової безпеки підприємства // Дніпровський державний аграрно – економічний університет. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2372/2293> (дата звернення: 29.09.2023).

5. Кравченко О.В., Кобець Т.О. Організація обліку дебіторської заборгованості та шляхи її вдосконалення // Сумський державний університет. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/289/277> (дата звернення: 29.09.2023).

6. Потриваєва Н. В. Значення дебіторської заборгованості як складової фінансових активів. *Економічний форум*. 2015. № 1. С. 262 – 268.

Annotation: *The problems of management of receivables of enterprises are studied and ways of its improvement are proposed.*

Keywords: *receivables, enterprises, analysis, management, financial result.*

**Науковий керівник – ПОТРИВАЄВА Наталя,
доктор економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**